

A dark purple background decorated with numerous small, multi-colored stars (yellow, pink, white) and larger, faint, wavy lines in shades of purple and blue.

Journalismi

A dark purple background decorated with numerous small, multi-colored stars (yellow, pink, white) and larger, faint, wavy lines in shades of purple and blue.

Misinformatio

A dark purple background decorated with numerous small, multi-colored stars (yellow, pink, white) and larger, faint, wavy lines in shades of purple and blue.

Propaganda

A dark purple background decorated with numerous small, multi-colored stars (yellow, pink, white) and larger, faint, wavy lines in shades of purple and blue.

Demokratia

A dark purple background decorated with numerous small, multi-colored stars (yellow, pink, white) and larger, faint, wavy lines in shades of purple and blue.

Disinformatio

A dark purple background decorated with numerous small, multi-colored stars (yellow, pink, white) and larger, faint, wavy lines in shades of purple and blue.

Informaatio-
vaikuttaminen

A dark purple background decorated with numerous small, multi-colored stars (yellow, pink, white) and larger, faint, wavy lines in shades of purple and blue.

Sananvapaus

A dark purple background decorated with numerous small, multi-colored stars (yellow, pink, white) and larger, faint, wavy lines in shades of purple and blue.

Medialukutaito

A dark purple background decorated with numerous small, multi-colored stars (yellow, pink, white) and larger, faint, wavy lines in shades of purple and blue.

Valeutinen

Suomen ja EU:n kansalaisten perusoikeuksiin kuuluva oikeus ilmaista julkisudessa mielipiteitään sekä hankkia, välittää ja vastaanottaa tietoa.

Kansanvalta eli kansalaiset osallistuvat yhteiskunnalliseen päätöksentekoon eikä valta ole esimerkiksi vain harvoilla (oligarkia), yhdellä diktaattorilla (diktatuuri) tai jumalalla ja hänen edustajallaan (teokratia).

Toimitustyö joukkoviestinnässä ja sen tulokset. Hyvä journalismi kertoo, miten asiat ovat, sillä se perustuu faktoihin. Journalistit ovat valian vahtikoiria, sillä he tarkkailevat työssään erityisesti valianpitäjiä ja sitä, miten yhteisiä asioista päätetään ja miten yhteisiä rahojia käytetään. Journalistista mediaa sanotaan myös neljänneksi valtiomahdiksi, sillä journalistit ovat julkisuuden portinvartijoita. Journalistisella medialla on valtaa vaikuttaa siihen, mikä aihe saa julkisuutta ja mikä ei.

Luku- ja kirjoitustaito, joka koskee mediatekstejä. Medialukutaitoon kuuluu eri muotoisten mediatekstien lukeminen, tuottaminen ja tulkinna. Medialukutaito auttaa vastaanottajaa arvioimaan ja tulkitsemaan mediatekstejä. Siihen voidaan laskea myös käyttötaidot, tiedonhakuaidot ja kriittisyys. Viestintä- ja vuorovaikutustaidot, osallisuuteen ja vaikuttamiseen sekä elämänhallintaan liittyvät taidot ja tietämys erilaisista mediallmiöistä.

Tarkoituksellisen harhaanjohtava tai väärä tieto tai tiedottaminen. Sen motiivina voi olla poliittinen ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen, taloudellinen hyöty (klikkaukset tai kuluttajan harhauttaminen) tai ilkeävalta ja pilailu.

Harhaanjohtava tai väärä tieto, joka annetaan epähuomiossa ja se levää tahattomasti.

Paikkansa piämättömiä väitteitä sisältävä, uutiseksi muotoiltu harhaanjohtava teksti tai video. Yksi disinformaation muoto.

Strategista toimintaa, jolla pyritään järjestelmällisesti vaikuttamaan yleiseen mielipiteeseen, ihmisten käyttäytymiseen ja päätöksentekijöihin sekä sitä kautta yhteiskunnan toimintakykyyn. Vaikuttamisen keinoja ovat esimerkiksi väärin tai harhaanjohtavien tietojen levittäminen ja painostaminen.

Mielipiteenmuokkaukseen tähtävien oppien, asenteiden tai ajatusten järjestelmällistä levittämistä. Sen pyrkimyksenä on hallita mieltä ja käsitystä totuudesta tunteisiin vedoten. Perinteisesti sitä on tehty valtiotai puoluejohtoisesti. Propagandaa voi ilmetä laajasti kuvissa, mainoksissa, videoissa, puheissa ja musiikissa.

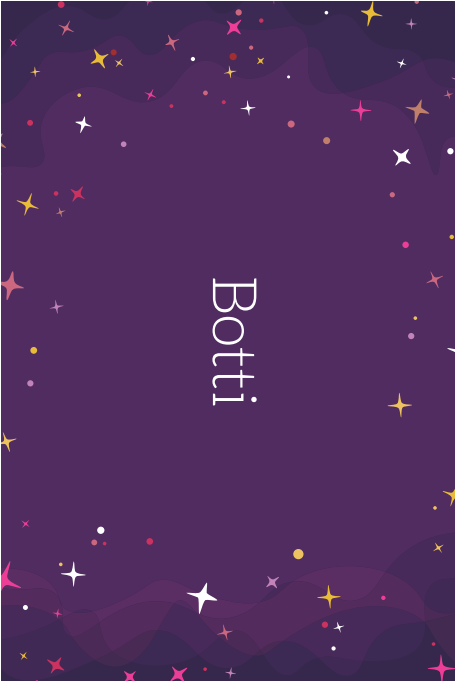
Salaliittoteoria

Myytti

Satiiri

Botti

Totuden
jälkeinen aika

Näennäistiede

Populismi

Trolli

Tieteellisenä esitettävä oppi, joka ei täytä tieteellisyyden kriteereitä, mutta pyrkii tuottamaan mahdollisimman pätevää maailmaa koskevaa tietoa. Näennäistieteen oletukset perustuvat virheellisiin tai väärin tulkittuihin perusteisiin. Esimerkkejä näennäislääkintä, kreationismi ja ufologia. Rokotevastaisuus tai ilmastonmuutoksen kieltäminen perustuvat usein näennäistieteellisiin väittämiin.

Kansansuosioon etenkin kansaa villitsevin ja kansaan vetoavin keinoin tähtäävä poliittinen toiminta. Keskeinen väle populistille on, että vain ja ainoastaan he edustavat "todellisen kansan" näkemyksiä. Populismi luo siis vahvan vastakkainasettelun meidän ja muiden välille. Populismi perustuu usein asioiden vastustamiseen sekä yllyksinkertaistamiseen.

Keskustelua tahallisesti häiritsevä viesti tai tällaisen viestin lähettäjä.

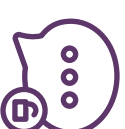
Pohdintakysymys:
Millaisiin trolleihin olet törmännyt somessa? Mistä ne riittelevät?

Tyylileino tai tekstin sävy, jonka tarkoitus on kritisoida kohdettuaan huumorin keinoin kärsittäen, pilkan tai ivan avulla. Sitä käytetään usein erityisesti yhteiskunnallisten aiheiden ja epäkohtien esin tuomiseen. Satiiri murtaa totuttuja näkökulmia ja pyrkii tarjoamaan huvituksen lisäksi lukijalleen ajattelamisen aihetta. Ylen esittämät Pasila-sarja ja Noin viikon studio ovat malliesimerkkejä satiirisista tv-sarjoista.

Tekoälyä hyödyntävä tietokone-ohjelma, jopa haittaohjelma, joka toimii itsenäisesti sille määritettyjen toimintojen mukaan etenkin suurta työmäärää, toistoja, jatkuvaa päivitystä tai rutiinia vaativissa tehtävissä. Botteja esiintyy myös sosiaalisessa mediassa, jossa niitä on valjastettu propagandan ja valeuutisten levittämiseen.

Luonnehdinta vuoden 2016 jälkeisestä alkakaudesta, jolloin totuuden merkitys on vähentynyt sosiaalisen median kehityksen ja poliittisen polarisaation (kahtajakakautuneisuus, ääripäiden suosio) vuoksi. USA:n presidentinvaalin ja Brexit-kansanäänestyksen tulokset ovat totuuden jälkeisen ajan ilmiöitä. Yhtä ainoaa totuutta ei ole, mutta nykyiselle some-kulttuurille on tyyppistä käyttää omia valikoituja totuuksia omien päämäärien tavoitteluun.

Oletus jonkinlaisen salaliiton olemassaolosta jonkin merkittävän tapahtuman, tapahtumasarjan tai kehityskulun takana. Tunnettuja salaliittoteorioita ovat esimerkiksi Uusi maailmanjärjestys ja QAnon. Salaliittoteorioita on ilmennyt myös monien julkisuuden henkilöiden kuolemantapauksiin liittyen (John Lennon, John F. Kennedy ja Marilyn Monroe) tai esimerkiksi lääketieteeseen liittyen (HI-virus, fluorihammastahnat, rokotteet).

Kaksi erilaista merkitystä:

1. Suulliseen traditioon perustuva tarina jumalista, jumalolennoista tai sankareista.
2. Totena pidetty kertomus tai uskomus, joka ei kuitenkaan pidä paikkaansa.

Pohdintakysymys:
Millaisia myyttejä olet ruullut?

EU-jäsenmaksu

EU:n toimivalta

Eurooppa-
neuvosto

Asetus

EU:n
monivuotinen
rahoituskehys

Euroopan
komissio

Direktiivi

Nettomaksaja

Euroopan
parlamentti

EU:n säädös, joka velvoittaa jäsenmaita muuttamaan lainsäädäntöään. Kutsutaan myös lainsäädäntöohjeeksi.

EU:n säädös, joka velvoittaa jäsenmaita sellaiseen heiti voimaan tultuaan.

Jäsenmailta kerättävät jäsenmaksut ovat EU:n suurin tulonlähde. Vuosittaiset maksut määräytyvät jäsenmaiden bruttokansantulon, arvonlisäkertymien sekä unionin keräämien maatalous- ja tuotintaksujen mukaan. Viime vuosina Suomen vuosittainen EU:n jäsenmaksu on vaihdellut 50–200 euron välillä jokaista suomalaista kohden.

EU:n jäsenmaa, jonka maksamat jäsenmaksut ovat suuremmat kuin sen saamat EU-tuet. EU:sta on jäsenvaltiolleen kuitenkin mutakin hyötystä kuin suorat EU:n tuet. EU:n taloudellista hyötystä ei siis voi suoraan mitata jäsenmaksua ja saattua tukia vertailemalla.

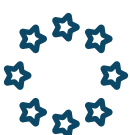
EU:n budjetti, joka säädetään seitsemäksi vuodeksi kerrallaan ja on suuruudeltaan yli 1300 miljardia euroa. Rahoituskehityksessä päätetään, mille politiikka-aloille EU:n rahoitusta ohjataan.

Euroopan unionin toimivallasta (eli oikeudesta säätää lakeja) on päätetty unionin perussopimuksissa. Toimivallan laajuus vaihtelee aloittain. Yksinomaista valtaa EU:lla on tullisopimuksissa, euromaiden rahapolitiikassa ja kauppapolitiikassa. Jaetun toimivallan piiriin kuuluvat mm. sisämarkkinat, maatalous, ympäristö, tilkenne, aluepolitiikka ja energia. EU:lla ei ole toimivaltaa esimerkiksi kulttuurin, matkailun tai nuorisasioiden aloilla.

Keskeinen lainsäädäntövaltaa käyttävä EU:n toimielin, joka valitaan demokraattisilla vaaleilla viiden vuoden välein. Parlamentti on kansalaisten ääni EU:ssa ja siihen kuuluu 705 jäsentä. Parlamentti hyväksyy EU:n lait ja budjetin yhdessä neuvoston kanssa sekä valvoo EU:n toimielinten demokraattisuutta. Parlamenttia johtaa puhemies (vuodesta 2019 alkaen italialainen David Sassoli).

EU:n toimielin, joka antaa EU:n lainsäädäntöesitykset ja valvoo perussopimusten noudattamista. Valitaan viudeksi vuodeksi kerrallaan. Sitä johtaa komission puheenjohtaja. Vuodesta 2019 lähtien komission puheenjohtajana on toiminut Ursula von der Leyen (Saksa).

Jäsenvaltioiden valtionpäämiehistä koostuva toimielin, jota johtaa EU:n presidentti (nyk. Charles Michel Belgiasta). Eurooppa-neuvosto ei säädä lakeja, mutta päättää keskeisesti EU:n poliittisista suuntavivoista.

Komissaari

Euro-
parlamentaarikko

Euroopan
unionin
neuvosto

Euroopan
unionin
tuomioistuin

Euroopan
ihmisoikeus-
tuomioistuin
(EIT)

Euroopan
neuvosto

Toiminta-
suunnitelma
disinformaation
torjumiseksi

Eurooppalaiset
arvot

Euroopan
unionin
perusoikeuskirja

EU:n toimielin, joka edustaa jäsenvaltioita unionin päätöksen- teossa ja koostuu jäsenvaltioiden ministeritason edustajista. Neuvosto toimii yhdessä Euroopan parlamentin kanssa EU:n lainsäätäjänä ja budjettivallan käyttäjänä. Neuvostoa kutsutaan myös ministerineuvostoksi tai pelkästään neuvostoksi.

Euroopan parlamentin jäsen, eurokansanedustaja eli MEP. Mepit valitaan EU-vaaleilla viideksi vuodeksi kerrallaan. Suomesta Euroopan parlamenttiin valitaan 14 jäsentä. Yhteensä jäseniä on 705.

Euroopan komission jäsen. Komissaareja valitaan yksi jokaisesta jäsenvaltiosta ja heillä on eri vastuualueet eli salkut. Suomalaisia komissaareja ovat olleet Erkki Liikanen (1995–2004), Olli Rehn (2004–2014), Jyrki Katainen (2014–2019) ja Jutta Urpilainen (2019–).

Vuonna 1949 perustettu hallitusten välinen ihmisoikeusjärjestö, joka puolustaa ilmaisun-, lehdistön- ja kokoontumisvapautta sekä edistää yhdenvertaisuutta ja vähemmistöjen suojelua Euroopan mantereella. Siihen kuuluu 47 jäsenmaata Euroopasta. Ei ole EU:n toimielin.

Euroopan neuvoston yhteydessä toimiva kansainvälinen tuomioistuin, joka valvoo Euroopan ihmisoikeussopimuksen noudattamista. Ei ole EU:n toimielin.

Toimielin, joka valvoo EU:n perussopimusten ja lainsäädännön noudattamista ja toteutumista.

Asiakirja, joka määrittää EU:n kansalaisten perusoikeudet. Asiakirjassa luetaan kaikillaan 54 EU-kansalaisen perusoikeutta.

EU:n perusarvoja ovat ihmisarvon ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, vapaus, kansanvalta, tasa-arvo ja oikeusvaltio. EU vaatii jokaiselta jäsenvaltioltaan näiden arvojen kunnioittamista ja toteuttamista.

EU:n vuonna 2018 julkaisema toimintasuunnitelma, joka kirjaa toimenpiteitä disinformaation torjumiseksi. Toimenpiteet tähtäävät muun muassa disinformaation torjuntaan liittyvien välineiden parantamiseen, jäsenvaltioiden ja EU:n välisen yhteistyön tehostamiseen ja parempaan koordinointiin sekä kansalaisten tietoisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseen.

Euroopan ulkosuhde- hallinto (EUIH)

Disinformation nopea hälytys- järjestelmä (Rapid Alert System)

Disinformation käytännösäännöt

Oikeusvaltio- periaate

East StratCom -työryhmä

**Onko sinulla kysyttävää EU:sta?
Haluatko seurata ajankohtaisia
EU-asioita?**

Ota yhteyttä Etelä-Pohjanmaan
EU-tietokeskukseen!

puh. 0400 241 813

eu-tietokeskus@etela-pohjanmaa.fi

 @EuropeDirectEP

 @EuropeDirect_ep

 @EuropeDirectEP

Totta vai tarua?
Sitä, minkälaisia rokkotteita
ihmisille annetaan, valvotaan
EU:ssa tiukasti.

EU:n laatimat käytäntöesäätönnöt digitaalille verkkoalustoille, joilla sitoutetaan alustat tekemään työtä disinformaation kitkemiseksi. Käytännöesäätönnön ovat allekirjoittaneet mm. Facebook, Google, Twitter, Mozilla, Microsoft ja TikTok.

Järjestelmä, jolla EU torjuu disinformaatiota EU:n laajuudessa yhteistyössä. Järjestelmän kautta kyberturvallisuuden asiantuntijat ja esimerkiksi vaaliviranomaiset tai muut asiantuntijat jakavat tietoa eri aihepiirien ympärillä leviävästä disinformaatiosta ja pyrkivät torjumaan sen leviämistä.

Vuonna 2015 perustettu työryhmä pyrkii tunnistamaan Venäjältä saapuvaa informaatiovaikutusta. Työryhmä viesti EU:n toimista erityisesti EU:n itäisille naapurimaille ja pyrkii vahvistamaan siellä yleistä mediaympäristöä. Työryhmä toimii EU:n ulkosuhdehallinnon yhteydessä. www.euvsdisinfo.eu

Perustuslaillinen vaatimus siitä, että kaikki julkisen vallan käyttö tulee perustua lakiin ja että kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Nykyaikaisten perustuslaillisten demokratioiden kulmakivi ja myös yksi Euroopan unionin keskeisistä arvoista ja EU-jäsenyyden ehdoista.

Totta. Rokotteiden hyväksymiseen sovelletaan EU:ssa tiukkoja sääntöjä. Euroopan lääkevirasto (EMA) arvioi ja valvoo rokotteita. Perusteellisen testauksen jälkeen Euroopan komissio voi myöntää rokotteelle myyntiluvan. Kun rokotteet ovat markkinoilla, EMA jatkaa niiden turvallisuuden arviointia ja valvomista.

Mediakasvatuvinkkejä ja -projekteja kouluille, Ilkka-Pohjalaisen koulu linkki

koulu linkki@koulu linkki.fi

p. 050 416 4358

www.koulu linkki.fi

[@koulu linkki](https://www.facebook.com/koulu linkki)
[@koulu linkki](https://www.instagram.com/koulu linkki)

Totta vai tarua?

Tavallinen suomalainen voi vaikuttaa EU:n päätöksentekoon.

Totta vai tarua?

EU on voittanut Nobelin rauhanpalkinnon.

Totta vai tarua?

EU voi kieltää asiat, joista se ei pidä.

Totta vai tarua?

Kun matkustaa toiseen EU-maahan, puhelimen nettiä voi käyttää samaan hintaan kuin Suomessa.

Totta vai tarua?

EU on kieltänyt käyrien kurkkujen myymisen.

Totta vai tarua?

EU-jäsenyys maksaa Suomelle miljardeja.

Totta vai tarua?

Kun tilaa verkkokaupasta tavaraa toisesta EU-maasta, ei tuotteilla välttämättä ole palautusoikeutta (riippuen tilausmaan säännöistä).

Totta vai tarua?

Kun tilaa suomalaisessa ravintolassa ranskalaisia perunoita, EU vaikuttaa siihen, minkä värisinä ranskalaiset tulee tarjolla.

Totta vai tarua?

EU on kieltänyt ilmapallojen puhaltamisen lapsilla.

Tarua. Sitä, mitä EU voi ja ei voi tehdä, on päätetty tarkkaan unionin perussopimuksissa.

Totta. EU:lle myönnettiin vuonna 2012 Nobelin rauhanpalkinto. Palkinto myönnettiin työstä rauhan, demokratian ja ihmisoikeuksien edistämisestä Euroopassa.

Totta. Esimerkiksi viiden vuoden välein järjestettävissä Europarlamentin vaaleissa kaikki täysi-ikäiset EU:n kansalaiset saavat äänestää. Vaaleissa valittava Euroopan parlamentti on mukana päättämässä EU:n asioista. Kansalaiset voivat myös ottaa suoraan yhteyttä heitä edustaviin europarlamentaarikkoihin heitä askarruttavissa EU-asioissa.

Tarua. Maiden jäsenmaksut lasketaan bruttokansantulon perusteella. Viime vuosina EU:n jäsenmaksu on vaihdellut 50–200 euron välillä jokaista suomalaista kohden.

Tarua. Vuonna 1988 säädettiin asetus, jossa määriteltiin, minkälaisia myytävien kurkkujen pitää olla. Asetus ei kieltänyt käyrien kurkkujen myyntiä vaan määritti, että ne pitää pakata ja myydä suorista kurkuista erillään. Asetus kumottiin vuonna 2008.

Totta. EU on säätänyt lain, jonka mukaan puheluisia, tekstiviesteistä ja datapalveluista peritään muissa EU-maissa sama hinta, jonka maksaisit kotimaassasi.

Tarua. EU:n lueludirektiivissä määritetään, että ilmavallojen pakkauksissa pitää olla varoitustarra, jonka mukaan pienten lasten tulee puhalttaa ilmavalloja vain aikuisten seurassa.

Totta. Ranskalaisien väri on yhteydessä niiden valmistustapaan, jolla puolestaan on terveysvaikutuksia. Liian korkeissa lämpötiloissa valmistetuissa tärkkelysruoissa esiintyy akryyliamidia, joka on tutkimuksissa yhdistetty syöpään ja liikalihavuuteen. Euroopan komissio on tehnyt sääntöjä, joiden avulla akryyliamidin määrää voidaan vähentää. Sääntöjä noudattamalla ranskalaisista tulee tietyn värisiä.

Tarua. Kuluttajilla on EU:ssa oikeus palauttaa verkkokaupasta ostettu tuote 14 päivän kuluessa ja saada siitä täysi korvaus. Voit perua kaupan mistä syystä tahansa – siltäinkin kun olet vain muuttanut mieltäsi. Poikkeuksien on, esim. yksityishenkilöiltä tilattuja tuotteita ei koske sama palautusoikeus.